

מונולוג של יאיר שטרן

לא יודע למה אלוהים נתן לו חיים כליכך ארוכים, לא מבין את זה. לא, לא, לא, לא, לא ניסו להפגיש אותנו אף פעם. אחרי שהלח"י הרג כמה קצינים בריטיים, וביניהם (טום) וילקין, ש' השתתף ברצח של אבא, היו חבריה שהתכוונו לחסל את מורטון. הוא עזב אז את הארץ לטרינידד. הם הגיעו לניו יורק באוניה, כמלחים — למי היה אז כסף לנסוע? —

גולרתי תמישה חודשים אחרייכן. כשהייתי ילד, רציתי לנקום בכ' ריטים. חשבתי שאגרל, אסע לאנג' ליה ואנקום: אבל אלה היו רגשות ילדותיים. אני זוכר איך הגעתי בפעם הראשונה בחיי לאנגליה. זה היה ב'1967. אז עוד נסעו עם ויוז, היה סיפור. הייתי בטוח שיבחינו בשמי בכיקורת הגבולות...ההופ. להפתעתי הגדולה, לא קרה דבר.

אבל אמא שלי אומרת שלקח להם כמה חודשים להגיע אותי, שהייתי כמשבר רציני. זה לא שיש לי ממש בלקאאוס על התקופה הזאת. אני סתם לא זוכר. אני רק זוכר שהתעוררו בי רצון וסקרנות עוים לדעת כל פרט על אבא. לא ניסו למנוע זאת ממני — להיפך. אז כבר התחילו לספר לי איך הגיע ארצה, מתי, איך הכיר את אמא שלי. הראו לי שירים

לא הייתי מודע לעניין, עד גיל 6 לא גילו לי שאבא נרצח. לפניכן סיפרו לי שאבא נסע לארץ רחוקה. יצרו אצלי הרגשה שהוא יחזור, שנסע רחוק ורחוק. ליד המיטה שלי, אני זוכר, הייתה תלויה תמונה של אבא. בגיל 4 כבר למרתי לכתוב. כתיבתי לאבא מיכתבים. כלומר "מיכתבים", איזה מיכתבים יכול כבר ילד בן 4 לכתוב?

להיות בן של

הוציאו כתובות והויות של אנשים מבת-קברות, זייפו רכובים והתכוונו להגיע איכשהו לטרינידד. אז פרצה מלחמת העצמאות והם נק' ראו לחזור ארצה. זהו, מורטון חי לו חיים ארוכים.

טורריסט

להחליף שם?

קשה, קשה היה להיות "הבן של יאיר". בעיקר אני זוכר את תקופת בית-הספר העממי. כשהייתי בן 5, אמא שלי התחנתה בשנית. מאוחר יותר עברנו לגור בנתניה. אלא היו השנים שהקרע בין אנשיותות לבין אנשי תנועת העבודה היה אדיר. כל יוצאי המתרות היו מגור' רים, מוקצים. בעם היה קרע נורא: אנשים לא יכולים היו לקבל עבודה בגלל השתייכות פוליטית. זה השפיע על ילדים, נוער. היו ויכוחים מאוד מרים בין בנים של מנהיגי תנועת העבודה לבין בנים של יוצאי-מחותרות.

"הבנות שאין לי סיכוי להידמות לו..."

אנשים בטוחים שאני חבר מרכז-ליכוד — ואני לא. שאני פעיל פוליטי — ואני לא... שקיבלתי את תפקידי בטלוויזיה, ובכללו השליחות לזושינגטון, מפני שאני הבן של שטרן. מתסכל, הא?

באישהו שלב הבנתי שאם כל חיי אדיה "הבן של" — לא אעמוד בזה, פשוט לא. אני מודה לאלוהים שנתן לי את התבונה, בגיל ר' צעיר, להבין שאין לי כל סיכוי להידמות לאבא שלי. אין בהיסטוריה שני אנשים הדומים כשתי טיפות-מים זה לזה, פשוט אין. ואז הגעתי למסקנה שאני חייב לבנות לי את חיי שלי ולהצליח בזכות עצמי.

גם יאיר שטרן שידך לזן המתסכל של "בנים של" - בני-אנוש שגודלו משחר ילדותם בצילו האימתני של אחד מהוריהם. המסר של הסיבה כלפיהם הוא, בדרך כלל, כפול ומבלבל עוד יותר: מצד אחד משדרים להם בבירור את הציפיה שידמו להוריהם, אך מצד שני, ובאותו זמן בדיוק, מגניבים איזה תת-שדר הרסני: שלעולם - אבל לעולם! - לא יגיעו לקרסולי התורה האנדי.

מצבו של שטרן מסובך אף יותר. הוא מקוטלג בקטגוריה אנשית זאת, על לא עוול בכמו". הוא הרי לא נגש באביו האגדי מעולם, והאב חיווה לגביו אנדה מסיפורית, ערסילאית. במציאות, על כל פנים, הוא "הבן של", נקודה בלי הנחות, כלי תירוצים.

● **בנקודה הזאת הו רעיהלב עוצרים אותך ושואלים בססקנות: "לגמרי בזכות עצמך?"**

אני לא אומר שלא עזרו לי מהתנועה. למשל, כשהשתחררתי מהצבא ורציתי לעבוד במערב, או רוד שלי התקשר עם שלום רוזנפלד. הם הכירו עוד מבית-ר'. הוא אמר לו: "תראה את הילד..." באמת הוא ראה אותי הפכתי לכתב-ספורט, אבל מאז ואילך הלכתי לבד.

אני לא אומר שהקשר המישפחתי לא השפיע. שולמית ואריה ריסנצ'יק (הוריו של עורך-מערב הנוכחי, עידו ריסנצ'יק) גרו עם אמא ואבא שלי ברירה אחת בתקופה מסוימת. גם שמאל שניצר היה בלח"י. הם לא קידמו אותי בגלל זה, אבל לפחות בצמרת של העיתון היתה מין תחושת מישפחה אמיתית. אבל שיהיה ברור: התחלתי מאפס — כתב-ספורט, כתב בת-מישפט, כתב בקיבנימט בררום. לא הקפצו אותי שום כיתה

● **לדיוז "הבן של" יאיר, זה גם מחייב?**

זה מחייבו לא יעזור לי: מה שלא אעשה, מה שלא אגיד, יאמרו: זה הבן של שטרן! זה מחייב גם את אשתי, את ילדי, את כולנו.

● **תהיה ספציפי יותר: מה אינך יכול לעשות בתורך, "היחסי שלי"?**

אני לא יכול להשתולל. כן, בעבר עשיתי כמה דברים, או התנהגתי בצורה שהביאה לכך שאנשים הרימו גבה.

אנשי התנועה האלומית לא מבינים איך אני עובד בטלוויזיה, איך אני חלק מ-המאפיה השמאלנית.

זה מצחיק. מעולם לא הצהרתי על ריעותי הפוליטית, מעולם לא רמזתי עליה, אבל בגלל השם שלי — יש לי סטיגמה.

כן, בבית-הספר כולם ידעו מדוע קוראים לי יאיר, ידעו בדיוק מי אני. האם חשבת אי פעם להח' ליף שם? הסתחלילה, אף פעם לא: להיפך — זה רק חיזק בי את הגא' ווו.

היתה תקופה כשכולם עיכרתו את שמותיהם. כן-גוריון השפיע אז בכיוון הזה. אני זוכר שכשבחמרת ישראל יצאה לחשק נגד רוסיה, חייבו את כולם — את חודורוב, את סטלמן — להחליף שמות. אני רוקק החלטתי שלעולם לא אעב' רת את שמי.

או נשאתי את זהוהי בגאוה. זה לא שנידו אותי, אבל היו לי ויכוחים קשים, היו לי תיגרות. היו לי גם ויכוחים עם המורים. מכיוון שבי מילא לא הייתי טלית שכולה תכ' לת — הייתי שובב לא-קטן — אז מה שנראה כשובבות או מעשה קונסר אצל אחרי, כונה אצלי "התנהגות פרועה". אמרו: "גו, בטח, מה כבר אפשר לצפות ממנו? אחרי הכל, הוא בן של טרוריסט!" מזה — מאוד פגועתי. היו בכי' תה שובבים לא פחות גדולים ממני. גם או הלימודים לא עמדו בראש סולם-העדיפויות.

לא שמו אותי בצד, אפילו לא הסת' כלו כי באופן מזור. מאז הייתי כמה פעמים בלונדון. מאז הרצון הזה לנקמה — זה תבוי בני באישהו מקום — נרגע מעט, הבנתי.

אני לא מעוניין לפגוש במורטון (ג'פרי מורטון, קצין-המיסטרטה ש' רה באברהם שטרן). אני לא רוצה לראות אותו, לא רוצה לשמוע ממ' נג. אם אפגוש בו... אבל אני יודע מה הוא עושה, אני עוקב אחריהו. הוא גר בעיר-שדה. הוא פנסיונר בן 80 פלוס. אני

שכתב, הפצים שלו, תמונות, אפילו כלי-גילוח, חליפות שלבש. מהסיפורים שלי סיפרו לי, בכלל לא הצטיירה לי דמות של טרור-סט, אלא של אדם מאוד משכיל, רגיש, אצילניפש. סבתא שלי היתה מספרת לי שבשנות ה-30, כשהם גרו בירושלים, הם היו עניים מרודים. היא היתה מתפרנסת מכביסה. אבא שלי — ואת זה היא לא שכחה לו לעולם! — מצא זמן למרות עיסוקיו, לבוא ולעזור לה לתלות כביסה, לכבס, להוריד את הכביסה. סיפרו לי שלמרות המצב הכלכלי,

ותיחי לח"י ודאי שלא כולם אימנו אותי. ראשית, בתקופת המ' חתרת, רובם היו נעלמים. רק בודדים-בודדים העיוו לבוא. גם כך, מה זה "לבוא"? היו זורקים איזה חבילה — בגדים, מתנות — ונע'

יש לי ויכרון מאוד חזק מהת' קופה שגרתי איתה ברמת-גן, לפני שהועברתי לבית-החוריה. הבריטים היו עושים חיפוש מדי פעם. היה חשש שיחטפו אותי כבן-ערובה. על פי הגוילים, הם היו חייבים להודיע לראש העירייה (אברהם קריניצ'י) מראש על החיפוש — הוא — איזה אדם יקר? — היה מודיע לאמא, והיא היתה לוקחת אותי למקום כי טוח, עד יעבור זעם. אני לא הבנתי את הקטע הזה. אני רק זוכר שנת' אום היתה אומרת לי: "בוא, נלך לשמות תה אצל..." או, "בוא, נלך לטייל..." רק כריעב הסתבר לי מה זה היה.

מהרגע שנודעה לי האמת, הת' חלתי לחקור. זאת אומרת: אחרי שנרגעתי קצת... אני לא זוכר זאת,